

RELIGIJSKA ZAJEDNICA, OBRED PRIJELAZA I RUTINIZACIJA

GORAN-PAVEL ŠANTEK

Institut za etnologiju i folkloristiku
Zvonimirova 17, 10000 Zagreb

UDK: 267.39]

Kategorija: Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 10.02.2005.

Prihvaćeno: 15.05.2005.

Sažetak: Na temelju istraživanja Neokatekumenskoga puta, rimokatoličkoga pokreta nastaloga u Španjolskoj 1964. godine, autor razmatra antropološko religijske postavke o obredima prijelaza, rutinizaciji karizmatske religioznosti, tzv. šamanističkom i svećeničkom odnošenju sa svetim te religiji kao sredstvu održanja društveno uspostavljenih struktura i vrijednosti. U radu se pokazuje da je Neokatekumenski put moguće interpretirati kao višegodišnji obred prijelaza kojemu je cilj uspostavljanje novoga, sakralnoga identiteta vlastitih pripadnika. Glavno je sredstvo ove reidentifikacije ritualni život u osnovi kojega su mnogi manji obredi prijelaza. Proces rutinizacije, odnosno strukturiranja i formaliziranja karizmatske religioznosti, nije mimoišao niti ovu religijsku pojavu, koja se pokazuje i sredstvom društvena održanja.

Ključne riječi: antropologija religije / rutinizacija / obred prijelaza

1. RELIGIJSKA ZAJEDNICA

Neokatekumenski je put rimokatolički pokret nastao u Španjolskoj 1964. godine, kada su Kiko (Francisco) Arguello i Carmen Hernandez u najsiromašnijoj četvrti Madrida, Palomeras Altas, započeli s religijskim okupljanjima ljudi s društvene margine: sitnih lopova, prostitutki, prosjaka, Roma... (Arguello i Hernandez, 1996b). Kiko je Arguello¹ u to vrijeme bio mladić od 25 godina, koji je za sobom imao snažnu egzistencijalnu krizu, prožetu suicidalnim težnjama, ali i španjolsku državnu nagradu za slikarstvo. Odrastao u bogatoj građanskoj obitelji, u kojoj mu ništa nije nedostajalo, svoj je umjetnički talent, otkriven ponajviše u slikanju i sviranju, odlučio akademski potvrditi studijem slikarstva, na kojem je bio jedan od najboljih studenata. No, boemski život, u kojemu je dotad uživao, ubrzo se pretvorio u besmisao te je dane počeo provoditi isprazno boraveći u lokalnim krčmama.² Upavši u duboku egzistencijalnu krizu i

¹ Životopis koji slijedi kombinacija je podataka dobivenih iz: Pasotti, 1996, Bogetić, 1998, Arguello, 2000 te usmene komunikacije s Kiku Arguellu bliskim osobama. Pojednostavljeni se životopis danas može lako pronaći na internetu pomoću bilo kojega pretraživača.

² "Vi znate da sam ja neko vrijeme bio ateist. Cijelu jednu godinu nisam ništa radio i nisam znao što učiniti da pobjegnem od sebe. Život mi je prolazio u igranju šaha, sate i sate. Bilo mi je kao da me rak izjeda unutar moga

ateizam, utočište je potražio u deklariranoj, ali ne i življenoj vjeri svojih roditelja † kršćanstvu. Ozbiljno je razmišljao o tome da se zaređi i ode živjeti u samostan, a upravo za jednoga boravka u samostanu, kaže neokatekumenska legenda, dogodilo mu se viđenje Blažene Djevice Marije, koja mu je rekla da pođe stvarati male kršćanske zajednice po uzoru na Nazaretsku obitelj.³ Ne razumjevši još rečeno, ali s nakanom, potaknutom čitanjem Charlesa de Foucaulda da pođe živjeti među siromahe, Kiko se Arguello, oboružan samo Biblijom i gitarom, uselio u jednu od baraka najsiromašnijega madridskoga predgrađa Palomeras Altas. Živeći od podučavanja crtanja u periferijskoj školi, oko sebe je pomalo počeo stvarati krug poznanika, od kojih su se neki, zbog siromaštva, i nastanili kod njega, primjerice neki prosjak i nekolicina sitnih lopova. Uskoro se oko Kika Arguella stvorila mala skupina ljudi o kojoj kaže:

Stvarno, ljudi su bili siromašni. Bio je tu neki Filip, skitnica, koji je vidio kako su mu ubili oca, mladić potpuno uništen; bila su dva prijestupnika, jedna prostitutka; obitelj Cigana; Joakim, pijanac koji je svoju ženu tukao i činio joj život nemogućim; jedan paralizirani dječak sa štakama (Arguello, 2000:3).

S ovim je ljudima Arguello počeo organizirati susrete na kojima su se uz gitaru pjevale pjesme inspirirane biblijskim tekstovima, čitala Biblija, vodile rasprave o pročitanoj riječi, spontano izricale molitve te slavile Pohvale.⁴ Na jedno je od ovakvih slavlja došla Arguellova vršnjakinja Carmen Hernandez, koja je nakon završetka studija kemije sudjelovala u organizaciji misionarskih ekipa za Boliviju, pa je, čuvši za Kika Arguella i ono što radi, pomislila kako ima još jednoga budućega misionara. Međutim, došavši u Palomeras ona se, kaže,

začudila kako je Kiko uspio stvoriti takav ambijent i onim što je govorio zainteresirati ljude. Ja sam uvijek učila da se u religioznim obnovama riječ zajednica odnosi na zajednice izabranih ljudi, ljudi koji su posvećeni zavjetima. (...) Zato me se izvanredno dojmilo što je Kiko u Palomerasu po cijeli dan govorio o zajednici, zajednicom nazivao ovo: najneobičnije ljude, jednu potpunu luđakinju, jednog pijanca, jednog prijestupnika itd. Svi oni nazivali su to zajednicom, s jednom nadom. Čudilo me što toliko govore o zajednici. (...) Ono što vam mogu reći jest da se u onoj zajednici u Palomerasu pokazao Duh. (...) U molitvi je bila izvanredna iskrenost, jer su tu svačiji grijesi bili kao fotografirani, jer su svi znali što je tko. Nekoliko sam mjeseci stajala a da nisam mogla izmoliti ni jednu molitvu, jer sam pred iskrenošću tih ljudi gledala sebe kao

---

bića. Sjećam se da je bilo nešto u meni što mi je govorilo da život ne može biti takav, da se ne može tako jednostavno spaljivati čovjekov život, da se život ne može baciti tako kako sam ja činio. Svoje sam zadovoljstvo tražio u svemu, radio sam sve što sam želio. (...) Nisam imao snage da odatle izađem. Čutio sam da je moj život razoren, da ga je netko zgrabio da ga baci u smeće. (...) Nalazio sam se u strašnoj unutarnjoj drami. Gospodin je dopuštao da siđem do najdubljih zona. Ništa mi nije bilo važno, ni umjetnost, ni karijera, ništa. Stajao sam na rubu samoubojstva i vrlo je malo nedostajalo" (Arguello, 2000:69).

³ Rečenica stoji na naslovnici službene web stranice Neokatekumenskoga puta, za Hrvatsku je to www.neokatekumenskiput.com, a glasi: "Moraš stvarati kršćanske zajednice, kao Nazaretsku obitelj, koje bi živjele u poniznosti, jednostavnosti i zahvaljivanju".

⁴ Pohvale su službena molitva Katoličke crkve zabilježena u Liturgiji Časova, a glavna su razdoblja prakticiranja jutro i večer.

farizejku. (...) Oni su sastanci bili doista čudo, jer je Duh Sveti tu bio kao prisutnost koju se skoro doticalo (Hernandez, 2000:3).

Zadivljena onime što je vidjela Hernandez je odlučila ostati i pridružiti se Arguelli, koji o počecima stvaranja zajednice kaže:

[Ljudi u Palomerasu] bili su tako siromašni, tako siromašni da su vjerovali sve što smo govorili, da su Evanđelju vjerovali doslovno. (...) Pa, budući da su vjerovali Evanđelju, Duh je djelovao u njima. Ja sam se najviše čudio tome što se među nama počelo pokazivati zajedništvo, koinonia, i to među ljudima koji ljudski govoreći, nisu niti izgledali kao ljudska bića. Vidio sam kako radikalno mijenja život jedan Ciganin, koji je petnaest dana radio, dvadeset i pet nije, koji je po cijele dane slao svoju djecu golih stražnjica da prose milostinju, i svoju ženu da prodaje po kućama umjetno zlato. (...) Tko je tom gospodinu rekao da treba da se prihvati posla i da svoju djecu šalje u školu i da svoju ženu više ne šalje tako naokolo? Nikad mu nitko nije rekao. Nikad u barakama nisam moralizirao,⁵ tražeći od tih ljudi da mijenjaju život. I tko je onda učinio da se onaj Ciganin prihvati posla i da pošalje djecu u školu? Duh Sveti! (...) Sve vam ovo pripovijedam da biste vidjeli kako je Bog ovaj Put podario siromasima. Carmen i ja bili smo jednostavna sredstva jer se Duh Sveti služi konkretnim osobama (Arguello, 2000:4).

Sumirajući nastanak neokatekumenata Arguello (2000:4) kaže:

Među onim tako siromašnim ljudima nastala je neka liturgija kao odgovor na ovu Riječ koju su slušali i prihvaćali. A Duh Sveti je djelovao u onim osobama i učinio da među njima nastane koinonija.

Ovakve promjene u životima stanovnika Palomerasa i religijska atmosfera koju su Kiko Arguello i Carmen Hernandez stvorili nisu mogli u Katoličkoj crkvi proći nezapaženo, tako da ih je jednom prigodom posjetio i madridski nadbiskup Morcillo,⁶ otad njihov vjerni zagovornik, koji im je, uz potporu mjesnih župnika, uskoro omogućio da sa sličnim zajednicama započnu i u drugim župama, a među prvima u Arguellesu i Zamori. Išavši u te župe kaže Carmen Hernandez (2000:4):

... nismo ništa znali o katekumenatu. Naviještali smo Isusa Krista i to je stvaralo klimu jedinstva, zajednicu. Tu nam se pokazalo, na veliko iznenađenje, Krštenje. Kroz promašaje u Arguellesu otkrili smo potrebu jednog katekumenskog puta za otkriće krštenja. Sve je nastalo iz iskustva: ništa nije unaprijed zamišljeno.

Ubrzo su oblikovane i kateheze kao niz predavanja nakon kojih se stvara neokatekumenska zajednica, a Put se proširio u Španjolskoj i Portugalu te je 1968. godine došao u Rim, središte katoličkoga svijeta. Ubrzo su se kateheze i Neokatekumenski put proširili rimskom biskupijom, Italijom, a stvaranjem misionarskih ekipa iz katehista postojećih zajednica, što se naročito razvilo nakon 1972. godine (Arguello,

⁵ Izraz se često koristi u neokatekumenatu i njime se aludira na glagol morati, a ne na imenicu moral.

⁶ Neokatekumenska legenda kaže da je nadbiskup tom prigodom, vidjevši ovaj društveni "otpad" kako u skromnoj baraci slavi Pohvale, javno govori o svojim grijesima te zahvaljuje Bogu na ljubavi i milosrđu, zaplakao.

1996b:119), i cijelim svijetom. Danas je Neokatekumenski put jedan od najraširenijih katoličkih pokreta, djeluje na svim kontinentima: u 103 zemlje, 800 biskupija, 5000 župa i 17000 zajednica⁷ (španjolski časopis *Alfa y Omega* 211/2000). U zemljama je bivše SFRJ, prema podacima iz 1996., Neokatekumenski put bio prisutan u 12 biskupija, 47 župa i 78 zajednica (Pasotti, 1996:191). Terenskim su istraživanjem prikupljeni podaci pokazali da je samo u gradu Zagrebu i njegovoj okolici 2000. godine bilo otprilike 300 neokatekumena organiziranih u 17 zajednica i 8 župa. Moja je procjena da u Hrvatskoj danas djeluje oko 100 neokatekumenskih zajednica.

2. OBRED PRIJELAZA

U prethodnome je poglavlju opisani Neokatekumenski put načinom svojega djelovanja vrlo sličan drugim religijskim pokretima izvorno karizmatiskog tipa, ali i različitim obredima prijelaza.⁸ Naime, kako pokazuje antropološko religijska literatura (usp. npr. Pandian, 1994), novi religijski pokreti ili pojave često nastaju "natprirodnom" inspiracijom njihova osnivača, nositelja karizme, i to nerijetko u razdobljima kad etablirani načini religioznosti počinju gubiti svoj društveni utjecaj. Jedna je od posljedica socijalna slabljenja dominantnih religijskih organizacija to da sve manji broj ljudi u njihovu okrilju nastavlja tražiti izvore predodžbi o sebi, svijetu i svetome drugom. Dio karizmatiskih osoba tada nastupa reformatorski i predlaže nove načine prakticiranja religioznosti koji bi u ljudima trebali iznova uspostaviti snažne predodžbe svetoga drugog i potaknuti novo, sakralno preoblikovanje vlastita identiteta. Semiotičko-simboličko viđenje religije kao transformativnoga procesa u kojemu predodžbe o sebi putem interakcije s predodžbama o svetome drugom i same postaju svete (usp. Pandian, 1994) pokazuje se primjenjivim i na Neokatekumenski put, čija je osnovna zadaća sakralizacija ljudske osobnosti, a *put* je za nju dugogodišnji ritualni život u zajednici. O potonjemu i ostalome rečenome o neokatekumenatu u ovome odlomku svjedoče sljedeće izjave osnivača Arguella:

Osamdeset posto ljudi ima niz idola i potpuno krivih pojmova o Bogu. (...) Valja učiniti da ljudi otkriju da možda nikad nisu spoznali Boga (Arguello, 2000:56). Svi znamo da ova tradicionalna vjera po kojoj su svi kršćani više ne odgovara istini (Arguello, 2000:18) [i da se] danas⁹ nalazimo u procesu sekularizacije u kojemu je svijet praktično ateistički (Arguello, 2000:17). Što dakle hoćemo učiniti (...)? Izgraditi (...) znakove vjere. (...) Želimo u župi formirati zajednicu koja će biti znak. Ova će zajednica na duži rok izmijeniti pastoral i strukturu župe (Arguello, 2000:18). [Ova se zajednica]

⁷ Od toga se broja otprilike 50% zajednica nalazi u Europi, 40 % u Južnoj Americi, a po 5% u Aziji s Oceanijom i Africi.

⁸ Obredi su prijelaza, kako konceptualno tako i primjerima, u hrvatskoj etnološkoj literaturi ponajbolje predstavljeni u radu Jasne Čapo Žmegač "Hrvatski korizmeno-uskršni običaji u svjetlu teorije rituala prijelaza", *Etnološka tribina* 16, 1993., str. 75-110. U tomu je radu autorica obrede prijelaza razmotrila i kao sredstvo sakralizacije osobnoga identiteta, što će biti jedna od glavnih tema, naravno na drukčiji način, ovoga članka.

⁹ Arguello misli na 70-te godine 20. stoljeća.

stavlja na put dok ne učini vidljivima Božju Ljubav i Otajstvo Isusove Pashe, u kojima se čini vidljivim po ljubavi u dimenziji križa i jedinstvu da je čovjek preoblikovan životvornim Duhom Isusa Krista, da je pobožanstvenjen,¹⁰ da je pobijedio smrt (Arguello, 2000:44). Ovo je pastoral na duge staze: treba vremena, godina, dok ta zajednica (...) počne davati znakove vjere (Arguello, 2000:24).

I u neokatekumenskoj zajednici, dakle, postoji skupina ljudi koja započinje ritualni proces kako bi postojeće predodžbe o sebi zamijenila novima, sukladnim predodžbama o svetome drugom. Oni pritom žele prijeći iz jednoga kulturno definiranoga stanja u drugo, a put im je dug, te se neokatekumenat može interpretirati i kao dugotrajni obred prijelaza. To on i potvrđuje mnogim svojim značajkama. U njihovu prikazivanju ću se uvelike osloniti na rad Victora Turnera (1977) i njegovo istraživanje rituala kao graničnoga područja između života u strukturiranoj i antistrukturiranoj društvenoj zajednici.¹¹ Za Turnera su upravo djelovanja antistrukture osnovna komponenta rituala (obreda), koji dramatiziraju promjene u stadijima života pojedinca ili skupine, a imaju tri faze: separaciju, liminalnost i agregaciju (Turner, 1977).¹² Ulazak u neokatekumenat i obredi koji ga prate mogu se promatrati kao svojevrsna faza separacije od postojećih odnosa u društvu i njegova simboličkoga svijeta, cijeli neokatekumenat kao liminalna ili tranzicijska faza u kojoj nastaje rudimentarno strukturirana i relativno nediferencirana zajednica (*communitas*), a završetak neokatekumenata, u kojemu se pojedinci moraju ponovno inkorporirati u svijet, ovaj put kao *iznova rođeni* (Morris, 1996:247) s novim "poslanjem" u njemu, kao završna, agregacijska faza. Kako se ljudi međusobno razlikuju, dužinu ovoga obreda prijelaza, sastavljenog od mnogih malih obreda prijelaza, *skrutinija*, nije moguće unaprijed predvidjeti, pa tako neke zajednice, prema procjeni njihovih voditelja, novo stanje "zrelih kršćana" postignu za desetak godina, a nekima treba i po tridesetak i više.

Značajka je liminalne faze obreda prijelaza boravak sudionika u novoj, "svetoj" društvenoj stvarnosti, u kojoj su svi jednaki i u kojoj su "grješni" pojedinci popravljeni, moćni poniženi, slabi učinjeni snažnima... (usp. Pandian, 1994:122). Prijašnji društveni položaj ovdje ništa ne znači, pa se rudimentarna društvena struktura, potrebna za opstanak bilo kakve društvene stvarnosti, uspostavlja prema sasvim novim kriterijima. Izabrani pojedinci pritom, na neokatekumenatu su to u prvome redu odgovorni i suodgovorni, nisu iznad ostalih, barem ne bi trebali biti, nego prvi među jednakima. Za pripadnike svih tranzicijskih skupina, neofite, osim jednakosti znakovito može biti i

¹⁰ Istaknuo G.-P. Š.

¹¹ Naravno, Turner se pri svojem istraživanju obreda prijelaza uvelike oslanja na razmišljanja o *rites de passage* Arnolda Van Gennepa (1960 [1909]).

¹² Ponešto drukčije, više fenomenološko, viđenje obreda prijelaza ima Edmund Leach (1961). Za njega, između ostaloga, obredi prijelaza imaju izvorište u subjektivnosti ljudskoga doživljaja vremena te u iz njega izvedenoj ljudskoj percepciji vremena u diskontinuitetu između uobičajenoga, svjetovnoga i neuobičajenoga, svetoga. Blagdani, tako, razdjeljuju ljudsko vrijeme na profano i sakralno, a kako su im sastavni dijelovi rituali separacije i agregacije u većini se blagdani može prepoznati obred prijelaza. Tri su stadija rituala za Leacha: sakralizacija, marginalni stadij i desakralizacija (usp. Čapo Žmegač, 1993).

njihovo tretiranje (usp. Morris, 1996:253) nečistima i potrebnima očišćenja, embrijima¹³ koji još nisu "novi" čovjek, ali su već prestali biti onaj "stari", djecom koja moraju biti apsolutno poslušna ritualno starijima sa svetim, ezoteričnim znanjem... Slično je i u neokatekumenatu, svi su tamo ravnopravna braća i sestre, kojima katehisti kao ritualno stariji govore:

Ne znaš da si prljav i zato se ne želiš oprati. Isus će ti staviti blato na oči da bi se neugodno osjećao i morao se poći oprati u vodama svoga krštenja, da bi se stvarno oprao od svojih grijeha (Arguello, 2000:10).

Neokatekumenat je pritom

razvijanje (...) krštenja, vrijeme u kojemu će se natapati ovo primljeno sjeme i u kojemu će vas se nositi (u utrobi) da zametak kojeg ste primili u vašem krštenju u vama raste dok ne postane odrasla stvarnost (Arguello, 2000:20-21).

Neokatekumeni pritom nisu niti stari niti novi čovjek, već su kao djeca koja sve dobivaju od svoga Puta:

I još nešto: Od djeteta koje je unutra u majci ne možete tražiti ništa, sve mu se daje: ima pupčanu vrpcu preko koje sve dobiva od majke. Isto se događa i s katekumenom: sve dobiva od Crkve koja ga uči moliti, daje mu Riječ Božju, na nj polaže ruke, egzorcizira ga itd. (...) Kad se Isus rađa, rađa se malen i potrebna mu je obitelj gdje će rasti u mudrosti i milosti, (...) a to je Nazaretska obitelj. Isto je s vama: netko tek kršten malo je dijete koje mora primiti mnoge stvari. (...) To znači da ćete poslije obnove krštenja proći neko vrijeme u neofitatu. Zna li što će biti zajednica poslije krštenja? Kao Nazaretska obitelj koja živi u jednostavnosti, poniznosti i zahvaljivanju. (...) Ali koje je poslanje Nazaretske obitelji? Pomoći da ovo Dijete raste i ispuni svoje poslanje. (...) Jer ovo Dijete, kad postaje čovjek, polazi na put, ide, tamo u Jeruzalem, da bude ubijen za svijet. (...) Zajednica za vrijeme puta nije crkvena zajednica, još nije Crkva, nego je zajednica koja počinje obnavljati svoje krštenje u etapama. (...) Koje poslanje ima ova zajednica? Ono sluge Jahvina. (...) To je i vaše poslanje: uzaći u Jeruzalem da budete ubijeni za svijet, jer ovo je jedini način da svijet vidi da je smrt pobijeđena (Arguello, 2000:258-260).

Neofiti su tako liminalna bića koja moraju zanemariti (usp. Morris, 1996:254-255 i Turner, 1977:106), između ostaloga: (1) status i posjedovanje (to se na neokatekumenatu, primjerice, vidi u proglašavanju društvenoga uspjeha i materijalnoga bogatstva idolatrijom), (2) koja među sobom nastoje stvoriti zajedništvo i egalitarnost, zajednicu naspram društva (Gemeinschaft naspram Gesellschaft): *communitas* (ovdje se opet može istaknuti bratski i sestriński odnos sudionika, u kojemu su oni svi ravnopravni pripadnici "posredujuće društvene grupe" koja funkcionira kao prava surogatna obitelj i zagovara "ekspresivne" vrijednosti), (3) od kojih se očekuje da su submisivni autoritetu [*Na putu*

---

¹³ Kako neofiti kao liminalna bića nisu niti "ovdje" niti "tamo", u nekom su prijelaznom stanju, pozicija im se izriče dijelom društveno etabliranih simbola o tranzicijama, npr. "umiru" ovome svijetu, "rađaju" se iznova, borave u utrobi, nedonoščad su potrebna brige i vodstva starijih itd. (usp. Turner, 1977:95).

zajednica sluša svoje katehiste (Arguello, 2000:249-250), i to bespogovorno: *Katehisti mogu pogriješiti, ali ti nećeš ako ih poslušáš (mladić u ranim dvadesetim godinama)]* i (4) s vrijednostima suprotnima heterogenim društvima: poniznošću, jednostavnošću, skromnošću, nesebičnošću, prihvaćanjem trpljenja...

Poniženja kroz koja neofiti znaju proći na svojem liminalnom putovanju služe da bi dokraja razorila staro stanje iz kojega su krenuli na put, ali i da bi ih pripremila za uloge koje će obnašati u širem društvu nakon okončanja puta. Iako liminalno stanje za neokatekumene na neki način završava okončanjem Puta i snažnijom inkorporacijom u župu i širi društveni svijet, sada s novom ulogom u njemu, liminalnost im zapravo ostaje trajnom oznakom životne pozicije, ne samo zato jer im zajednica kao drukčiji društveni realitet ostaje zauvijek postojati nego i jer se, zajedno sa svim radikalnim kršćanima, percipiraju kao oni koji su "strani" svijetu, "u njemu", ali "ne od njega", koji su hodočasnici i putnici ka vječnom životu, a ovaj im je život samo prijelazno stanje pa njihova liminalnost u izvjesnom smislu zaista jest permanentno stanje (usp. Turner, 1977:107).

I ovo razmatranje neokatekumena kao obreda prijelaza potvrđuje vrijednost Pandianova (1994:168) generalnoga određenja rituala kao simboličkoga ponašanja koje djeluje tako da pojedinca "separira" od društvenih uloga, potpomaže pojavu "liminalnih ambigviteta" s miješanjem društvenih razlika te pomaže osnaživanju društvenih pravila "reinkorporacijom" pojedinaca u stare ili nove društvene uloge, ali sada s njihovim "svetim" utemeljenjem.

Prethodnim razmišljanjima ne izriču se svi Turnerovi koncepti o *communitasu*. Jedan je od njih izražen u napomeni da se *communitas* vrlo često nastoji transformirati u normativnu ili ideološku strukturu ili instituciju (usp. Morris, 1996:256-257). *Communitas* sam, naime, tijekom vremena počinje razvijati strukturu u kojoj se slobodni odnosi između pojedinaca (*individuals*) pretvaraju u normom upravljane odnose između društvenih osoba (*social personae*) pa je sudbina svih *communitasa*, kako pokazuje povijest, podvrgavanje strukturi i poretku (usp. Turner, 1977:132).

3. RUTINIZACIJA

Završnu rečenicu iz prethodnoga poglavlja potvrđuje i povijest Neokatekumenskoga puta, bliska povijesti svih karizmatički nastalih religijskih pokreta, dakle pokreta koji su nastali "svetom" inspiracijom njihovih osnivača. Značajka je ovakvih pokreta da se obično pojavljuju na marginama društva i njegovih struktura (usp. Turner, 1977:111), a to potvrđuje i Neokatekumenski put nastajanjem na *periferiji* Madrida, među najsiromašnijima, *među ljudima koji ljudski govoreći, nisu niti izgledali kao ljudska bića* (Arguello, 2000:4), svojevrsnim "društvenim otpadom". Pritom su karizmatički osnivači, što je također tipično za ovu vrstu pokreta, bili samo oruđa "svetoga", od kojega su došle i inicijative i inspiracija:

Carmen i ja bili jednostavna sredstva jer se Duh Sveti služi konkretnim osobama (Arguello, 2000:4); *Mi smo u svim tim činjenicama jasno vidjeli, da nam je ovaj*

put, koji se sada razvija (...), Bog darovao preko najsiromašnijih. Ovaj put nismo izmislili mi (Arguello, 2000:2); Treba stvarati kršćanske zajednice, kao Nazaretsku obitelj, koje bi živjele u poniznosti, jednostavnosti i zahvaljivanju

‡ objavila je, smatraju neokatekumeni, Blažena Djeвица Marija Kiku Arguelli za jednoga boravka u samostanu, a rečenica se nalazi i na naslovnici službene Internet stranice Puta: www.neokatekumenskiput.com. Neokatekumenski je put tako u svojim počecima karizmatički pokret, nastao nadahnućem njegova osnivača u osobnome kontaktu sa svetim.

Kao takav ispočetka nije bio nikakva formalna skupina, niti je imao ikakvu strukturu, a sva su ritualna događanja zapravo bile jedinstvene seanse vođene inspiracijom osnivača:

Imajte na pameti da ovaj put nije nastao prema unaprijed stvorenoj shemi, već je plod življenog iskustva. Kiko je u barakama otkrio jednu Riječ koja je došla među ljude: živa Kerigma, plod dijaloga s ljudima. Kiko je otvorao Bibliju i pitao: "Što ti ovo konkretno kaže"? I tako je nastao niz pitanja kao "tko je za tebe Bog"? Kad smo zatim išli u Arguelles, nismo ništa znali o katekumenatu. Naviještali smo Isusa Krista i to je stvaralo klimu jedinstva, zajednicu. (...) Sve je nastalo iz iskustva. Ništa nije unaprijed zamišljeno (Hernandez, 2000:5). Među onim tako siromašnim ljudima nastala je neka liturgija¹⁴ kao odgovor na ovu Riječ koju su slušali i prihvaćali. A Duh Sveti je djelovao u onim osobama i učinio da među njima nastane koinonija (Arguello, 2000:4).

Osim nasumičnog otvaranja Biblije i dijalogiziranja s okupljenim ljudima o pročitanoj tekstu, Arguello je spontane susrete ispunjavao sviranjem gitare, propovijedanjem te zajedničkim moljenjem Časoslova (usp. Arguello, 2000:4, Hernandez, 2000:3). Sve je ovo rezultiralo nastajanjem koinonije, zajednice, *communitasa*:

De Foucauld mi je dao formulu kako živjeti moj samostanski ideal: živjeti kao siromah usred siromaha, dijeleći njihovu kuću, njihov rad i njihov život, a da ni od koga ništa ne tražim, i ne radeći ništa posebno¹⁵ (Arguello, 2000:2); Kroz nekoliko mjeseci (...) su me ljudi pozivali na jelo, te malo po malo postajali moji prijatelji¹⁶ (Arguello, 2000:3); Predstavila sam [Dominga] Kiku i on je otišao živjeti s njim (Hernandez, 2000:3); Ja sam se najviše čudio što se među nama počelo pokazivati zajedništvo, koinonia, i to među ljudima koji ljudski govoreći, nisu niti izgledali kao ljudska bića (Arguello, 2000:4); Duh Sveti je djelovao u onim osobama i učinio da među njima nastane koinonija (Arguello, 2000:4).

Odnosi su u toj prvoj zajednici u Palomerasu bili osobni, između ravnopravnih osoba koje su se sve međusobno poznavale, prijateljevale, pa čak i zajedno živjele. Nikakve formalne skupine ili strukturiranoga djelovanja još nije bilo. Kako kaže Carmen Hernandez (2000:5): *Kad smo (...) išli u Arguelles, nismo ništa znali o katekumenatu. To*

¹⁴ Istaknuo G.-P. Š.

¹⁵ Istaknuo G.-P. Š.

¹⁶ Istaknuo G.-P. Š.

jest, sve dok podržani od madridskoga biskupa nisu počeli s organiziranim djelovanjem u drugim župama, a prva je trebala biti Arguelles, ništa nisu znali o ikakvome organizacijskome ustroju ili strukturiranome ritualu. Sve se, kao i obično prema spoznajama antropologije religije, promijenilo s umnožavanjem broja pripadnika okupljenih oko osnivača, kada su njegovi autentični odnosi sa svima postali nemogućima i morala se ustrojiti nekakva organizacija kao posrednik karizme. Usput, treba spomenuti i da Arguello sam ističe svoju karizmatičnost i svojih najbližih suradnika:

Bog ž htjeli mi to ili ne, pa makar me netko smatrao umišljenim ž pojačava karizmama jedan niz osoba koje se nalaze na tome putu. Danas i sam Papa kaže da Pastiri moraju znati otkriti i potvrditi karizme koje se pojavljuju u narodu ž u bazi. Ovo je jedna služba koju je Bog dao da se pojavi u bazi. Mi smo predstavili ovaj put biskupima (Arguello, 2000:5).

No prije nego nastavim s prikazom weberovske¹⁷ rutinizacije neokatekumenata vrijedi se vratiti na neka već spomenuta antropološka razmišljanja o nastajanjima novih religijskih pokreta kako bi se vidjelo koliko ih neokatekumenat potvrđuje.

Novi se religijski pokreti uglavnom pojavljuju tijekom kulturne dezintegracije da bi za dio ljudi iznova stvorili integriranu kulturu (Pandian, 1994). Pritom ih vode proroci (Arguello), koji obećavaju novi put (neokatekumenat), koji, uz uvjet povezanosti s dominantnim religijskim sustavom (Katolička crkva), rezultira novom, ali integriranom religijskom konfiguracijom (pokret Neokatekumenski put). Proroci religijskih pokreta pritom predstavljaju tzv. "šamanistički" oblik sebstva u proizvodnji novih simbola svetoga sebe (Pandian 1994:4), a značajka im je naglašavanje osobnoga kontakta sa svetim drugim, nepostojanje formalizirane religijske skupine niti institucionaliziranoga rituala u kojemu su proroci vođeni inspiracijom svetoga i ritualna im zbivanja imaju značajku jedinstvenih događaja (usp. Turner, 1968:439 i Pandian, 1994:94). Ovakva, tzv. "šamanistička" orijentacija, snažnije je naglašena u trenucima kriza te kulturnih ili društvenih lomova u kojima struktura tradicionalnoga autoriteta slabi, a simboli o svetome drugom više nisu efikasni te tzv. "svećeničko", predstavljeno formalnom organizacijom, sveto sebstvo sve više ostaje bez značenja (Malinowski, 1954; Pandian, 1994). U ovakvim se situacijama javljaju proroci koji putem intenzivnih i/ili novih rituala te, ako je potrebno, modificiranih simbolizacija svetoga drugog promoviraju ponovno integriranje dezintegriranih simbola o svetome sebi i svetome drugom.

Da je doba nastanka i djelovanja Neokatekumenskoga puta doba društvenih i kulturnih promjena, kao i to koliko je u to vrijeme oslabila struktura tradicionalnoga katoličkog autoriteta, rituali postali prazne formalnosti slabo povezane s osobnim

¹⁷ Konceptije su Maxa Webera o procesu rutinizacije karizme i oblikovanju strukturirane religijske organizacije vrlo jasno izražene u njegovu djelu *The Theory of Social and Economic Organization* (Teorija društvene i ekonomske organizacije), The Free Press, 1947., koje predstavlja dio njegovih radova iz izvornoga djela *Wirtschaft und Gesellschaft*. Racionalizacija, uz koju je rutinizacija usko vezana, jedna je od glavnih Weberovih religijskih tema, a u religijskim se organizacijama, između ostaloga, očituje u trajnom usustavljanju religijskih ideja i koncepata, ali i oblika organiziranja i načina djelovanja, porastu etičkoga racionalizma te umanjivanju ritualnih i "magijskih" elemenata (usp. Morris, 1996).

životima ljudi, a simboli o svetome drugom, predstavljeni putem formalizirane Katoličke crkve, prestali za velik dio katolika biti efikasnim, pokazale su i Arguellove izjave s početka drugoga poglavlja.

Novi put prema svetome drugom (usp. Pandian, 1994:129) nastaje postupno iz osobnih odnosa proroka i sljedbenika, no s vremenom se, zbog povećanja broja pripadnika, ako je "pogođen" kulturni i povijesni kontekst te rutinizacije, u njemu pomalo oblikuje organizacijska struktura, formalizira ritualni život i stoga, uz čestu inkorporaciju u dominantnu religijsku strukturu i opadanje uloge proroka kao izravnog oruđa za zajedništvo sa simbolima o svetome drugom, ponovno promovira tzv. "svećenički" tip sebstva. U ovom se načinu sa svetim drugim dolazi u interakciju putem ovlaštenih posrednika strukturirane i hijerarhizirane religijske organizacije † "svećenika", koji obavljaju formalizirane, same po sebi svete i o njihovoj osobnosti neovisne rituale (usp. Turner, 1968:439; Pandian, 1994).

Širenjem, dakle, karizme i povećanjem broja ljudi koji su njome privučeni, oblikuje se postupno i rutinizacijom religijski pokret. Kako njegov karizmatički osnivač ne može komunicirati sa svim njegovim pripadnicima, nastaje hijerarhija kojoj je na čelu sam začetnik sa svojim najbližim suradnicima. Iz istog se razloga napušta i inspiracijom potaknut način kontakta svetoga i formalizira se ritualna aktivnost, za čiju su ispravnu provedbu i nadzor sada zaduženi pojedini pripadnici novouspostavljene strukture.

Na Neokatekumenskome se putu formalizacijska promjena dogodila širenjem aktivnosti Kika Arguella i Carmen Hernandez iz madridskoga Palomerasa u druge župe biskupije:

Kroz promašaje u Arguellesu otkrili smo potrebu jednog katekumenskog puta za otkriće krštenja (Hernandez, 2000:5).

Tada su oblikovane kateheze, kao način uvođenja u novi katekumenat, neokatekumenat, koje su isprva držali sami osnivači, a kasnije, nastankom novih zajednica i širenjem Puta, i drugi izabrani pojedinci † katehisti. Otprilike su u tom razdoblju određeni i obrasci prema kojima se novonastale zajednice stvaraju, strukturiraju i ritualno žive. Uspostavljena je struktura svake zajednice na čelu s odgovornim i župnikom ili nekim drugim svećenikom, koji su veza sa službenom strukturom Katoličke crkve, formaliziran je ritualni život Puta sa svim njegovim cikličnim i linearnim ritmom događanja.

Formalizacija je i rutinizacija ovoga izvorno karizmatičkoga pokreta završila 2002. godine službenim odobravanjem Papinskoga vijeća za laike Statuta Neokatekumenskoga puta. Ovime je Put i "formalno pravno priznat od strane Crkve". Neokatekumenski put, nastao kao spontani *communitas*, bez ritualne i organizacijske strukture, danas tako ima Katoličkoj crkvi paralelan i sukladan ustroj. Na čelu su mu osnivači Kiko Arguello i Carmen Hernandez zajedno s don Mariom Pezzijem, a za njihovu se zamjenu, nakon smrti, brine "Zbor izbornika, (...) koji broji između osamdeset i stodvadeset članova" (*Statut* 2002:čl. 35), koji su sami izabrali. Voditeljima Neokatekumenskoga puta u upravljanju pomažu nacionalne (npr. za Poljsku) ili regionalne (npr. za područje bivše

SFR Jugoslavije) ekipe odgovornih, koje su isto tako sami odredili, a njima pak ekipe odgovornih za pojedinu biskupiju ili *centar*, ako ih ekipe odgovorne za naciju ili regiju smatraju potrebnima osnovati. Hijerarhija završava odgovornim u župi, koji zajedno sa svojom ekipom suodgovornih skrbi o ispravnom funkcioniranju Puta u vlastitoj zajednici i ostalim zajednicama župe ako ih ima, sve to naravno "u zajedništvu" sa sebi nadređenima. Strogo propisani ustroj prati i precizno uređeni ritualni život prema Statutu Neokatekumenskoga puta, njegovu Katehetskom direktoriju te usmenoj predaji prenošenoj od ritualno starijih katehista mlađima. Još je jedan novi religijski pokret tako osigurao svoje postojanje jednim mogućim načinom: napuštanjem izvornog *communitasa*, rutinizacijom vlastite karizme te strukturiranjem praćenim formalizacijom svojega djelovanja, ovaj puta u skladu s dominantnom religijskom strukturom. Dio mu se uspjeha, mjenog ekspanzijom broja članstva, zasigurno krije u tome što je u sebi uspio uskladiti *communitas* (na razini svake pojedine zajednice) i strukturu (kao eklezijalni pokret i zajednica zajednica). *Communitasom* je na razini zajednice ljudima omogućio ostvarivanje osobnih odnosa na prostoru širem od obitelji i manjem od društva, a strukturiranjem je i formalizacijom svojega djelovanja omogućio "očuvanje" karizme, opstanak i nastavak djelovanja, u čemu nestrukturirane ljudske skupine uglavnom ne uspijevaju i nakon izvjesnoga vremena nestaju s društvene pozornice.

Neokatekumenski put, kako je dosad pokazano, moguće je interpretirati kao sredstvo svete transformacije ljudskoga identiteta jer u njemu neokatekumeni putem višegodišnjeg sudjelovanja u ritualnome životu pomalo preoblikuju svoje stavove, vrijednosti i identitet, a onda posljedično i ponašanje te socijalnu i prirodnu okolinu. No u ovome se ne iscrpljuje cilj neokatekumenata jer nastajući *novi čovjek* (Statut, 2002:čl. 21), *novi stvor* (Blasques, 1994:74), *novo stvorenje*, *novo biće* (Arguello, 2000:259) ne bi trebao biti svrhom sâm po sebi, već su pripadnici pozvani da, zajedno sa svojom zajednicom, budu

znak Isusa Krista uskrsla od mrtvih među ljudima, da bi oni vjerovali vidjevši ove znakove vjere (Arguello, 2000:249), tj. da budu *Božja šekina, prisutnost Boga u svijetu (...) a to spašava svijet. (...) Jer nije važno biti ili ne biti sol, nego da postoji sol koja spašava svijet, da Kraljevstvo Božje stigne svim ljudima, da svi prime navještaj Radosne vijesti* (Arguello, 2000:250-251).

Šira je društvena uloga ovoga pokreta, čime prati društvenu ulogu religije općenito, čini mi se, ovdje uočljiva, kao i u sljedećim riječima:

Pozvani [ste] na katekumenski put koji završava smrću, u smrti na križu, iz ljubavi prema braći. Vi svi, kao svaki kršćanin završiti ćete na križu. (...) Pobijediti ćete smrt, jer će rasti u vama Isus Uskrsli. Umrijet ćete u vašoj vlastitoj obitelji, za ženu, za prijatelja, za djecu... (...) [Imat ćete] držanje (...) Sluge Jahvina: koji se pušta od svih suditi, a da ne sudi nikoga, koji na zlo odgovara dobrim, koji na sebe uzima grijeh drugih. To čini Sluga Jahvin. Duh Sveti se sprema da to učini s vama, da budete znak za ljude. Pustit ćete da vas ubiju. Ovo je revolucionarno i skandalozno u svijetu osporavanja i socijalne pravde u kojemu živimo. A ipak ovo je poslanje kršćanina: dati se ubiti. U tom će se

očtovati ljubav koja će vam biti predana. To će u vama učiniti Duh Kristov. Namjesto da sudiš druge, jedino što znaš činiti, ti ćeš se pustiti da te ubiju njihovi grijesi, a da ih ne sudiš, prepuštajući Bogu sud. (...) Svaki put kad kršćanin tako radi u svijetu, vrši eshatološki čin: uprisutnjuje konačni sud, kada će Bog doći suditi žive i mrtve. (...) To je ono što čini novi čovjek: prihvaća drugoga, shvaća ga, ljubi ga onakva kakav jest, pa bio i njegov neprijatelj. I to ne iz taktike ili svojim naporom, nego po besplatnom Božjem daru (Arguello, 2000:253-256).

Ako je Sluga Jahvin, koji se pušta od svih suditi, a da ne sudi nikoga, koji na zlo odgovara dobrim, koji na sebe uzima grijehe drugih (Arguello, 2000:254), i koji je pritom ponizan i poslušan svim autoritetima, zahtjev radikalnoga kršćanstva, kako tvrdi Neokatekumenski put, kršćanstva kakvo je bilo nekad, kad je još u Crkvi postojao ozbiljan katekumenat koji ovaj pokret želi oponašati, onda ne smije čuditi podrška koju je kršćanstvo tijekom povijesti, počevši od rimskog cara Konstantina, imalo od različitih autoritarnih režima. Konceptija kršćanina kao Sluge Jahvina koji svoj život "daje za sve", pa "i za svoje neprijatelje", ima snažnu funkciju afirmacije društva i očuvanja reda u njemu, njome se potiče stišavanje sukoba u zajednici, pozitivan odnos prema onima s drukčijim stavovima i ojačava društvena solidarnost. Također, zagovaranjem strogih moralnih vrijednosti kao standarda spasenja, pri čemu su neokatekumeni protiv svih društveno negativnih pojava, npr. alkoholizma, kockanja, promiskuiteta i sebičnosti, Neokatekumenski put uistinu služi društvenoj reintegraciji i smanjenju tenzija.¹⁸

Religija se tako i u ovomu primjeru, bez obzira da li se primat Durkheimovu (1965) viđenju da njome društvo ritualom samoga sebe potvrđuje ili Csordasevu (1996) da ona putem rituala stvara društvo kako bi sama sebe afirmirala, pokazuje društvenom institucijom, društvenom aktivnošću i društvenom snagom, a njezini simboli društveno uspostavljenim strukturama značenja.

LITERATURA

¹⁸ Nerijetko se mogu čuti glasovi kako Neokatekumenski put čini upravo suprotno te da zasebnim intenzivnim ritualnim životom i radikalnošću stavova vlastite pripadnike zapravo separira od širega okruženja, kako župne zajednice tako i šire socijalne cjeline (usp. članak "Problemi vezani uz Neokatekumenski put", *Glas Koncila*, broj 30, 25.7.2004.; komentar Ivica Muse "Neokatekumenski put" na web stranici Studentskog katoličkog centra: <http://www.skac.hr/dopisivanja.php?Zastava=opsirnije&ID=46>; članak "Jesu li biskupi grijehili prema neokatekumenima", *Glas Koncila*, broj 44, 3.11.2002.). U ovomu sam radu nastojao pokazati kako Neokatekumenski put, između ostaloga, možemo promatrati i kao obred prijelaza. Ako bismo pri njegovu interpretiranju naglasak stavili na dominantnu i dugotrajnu fazu tranzicije, onda bi on zaista mogao biti sagledan sredstvom koje vlastite pripadnike prema unutra homogenizira, a prema vani, širem društvu, segregira. No to, kako je već istaknuto, nije njegova nakana niti završna faza, i najkasnije se nakon završetka Puta, iako se to u skladu s osobnim mogućnostima potiče i mnogo ranije, od njegovih pripadnika očekuje integriranost u šire društveno okruženje i rad na smanjenju njegovih unutarnjih tenzija, o čemu govore i Arguellove izjave u prethodnih nekoliko odlomaka. Smatram, stoga, kako se i za neokatekumenat može reći da je sredstvo afirmacije društva i njegova ustrojstva.

ALFA Y OMEGA (2000): br. 211. Izvor podataka je internetska stranica časopisa: <http://www.archimadrid.es/alfayome/menu/pasados/revistas/2000/may2000/num211/espana/espana1.htm>

ARGUELLO [ARGÜELLO], Francisco (Kiko) i Carmen **HERNANDEZ [HERNÁNDEZ]** (1996a): Uvod. U: ur. Ezechiele Pasotti, *Neokatekumenski put prema Pavlu VI. i Ivanu Pavlu II.*, Antun Bogetić, Pula, str. 9-17.

ARGUELLO [ARGÜELLO], Francisco (Kiko) i Carmen **HERNANDEZ [HERNÁNDEZ]** (1996b): Neokatekumenski put: kratka sinteza. U: ur. Ezechiele Pasotti, *Neokatekumenski put prema Pavlu VI. i Ivanu Pavlu II.*, Antun Bogetić, Pula, str. 117-125.

ARGUELLO [ARGÜELLO], Francisco (Kiko) (2000): U: *Neokatekumenski put. Usmjerenja za ekipe katehista. Svezak 1: faza obraćenja ili početne kateheze.*

BLASQUES, Ricardo (1994): *Neokatekumenske zajednice. Teološka prosudba.* Antun Bogetić, Poreč.

BOGETIĆ, Antun (1998): *Sjemenište "Redemptoris Mater" u Puli i Neokatekumenski put.* Antun Bogetić, Pula.

CSORDAS, Thomas J. (1996): *Language, Charisma, Creativity. The Ritual Life of a Religious Movement.* University of California Press, Berkeley.

ČAPO ŽMEGAČ, Jasna (1993): Hrvatski korizmno-uskrсни običaji u svjetlu teorije rituala prijelaza. *Etnološka tribina* 16, Zagreb, str. 75-110.

DURKHEIM, Emile (1965 [1912]): *The Elementary Forms of the Religious Life.* The Free Press, New York.

GLAS KONCILA (2002): *Jesu li biskupi grijeshili prema neokatekumenima?* Br. 44, 3.11.

GLAS KONCILA (2004): *Problemi vezani uz Neokatekumenski put.* Br. 30, 25.7.

HERNANDEZ [HERNÁNDEZ], Carmen (2000): U: *Neokatekumenski put. Usmjerenja za ekipe katehista. Svezak 1: faza obraćenja ili početne kateheze.*

LEACH, Edmund R. (1961): Two Essays concerning the Symbolic Representation of Time. U: *Rethinking Anthropology*, The Athlone Press & Humanities Press Inc., London & New York, str. 124-136.

MALINOWSKI, Bronislaw (1954): *Magic, Science and Religion.* Doubleday and Co., New York.

MORRIS, Brian (1996): *Anthropological Studies of Religion. An Introductory Text.* Cambridge University Press, Cambridge.

MUSA, Ivica (2004): *Neokatekumenski put.* Izvor je Internet stranica: <http://www.skac.hr/dopisivanje.php?Zastava=opsirnije&ID=46>

PANDIAN, Jacob (1994): *Culture, Religion, and the Sacred Self. A Critical Introduction to the Anthropological Study of Religion.* Prentice Hall, Englewood Cliffs.

PASOTTI, Ezechiele (ur.) (1996): *Neokatekumenski put prema Pavlu VI. i Ivanu Pavlu II.* Antun Bogetić, Poreč.

STATUT. Neokatekumenski put (2002): Neokatekumenski centar, Rim.

TURNER, Victor W. (1968): *Religious Specialists: Anthropological Study*. U: ur. David Sills, *International Encyclopedia of the Social Sciences 13*. Macmillan/Free Press, New York.

TURNER, Victor W. (1977): *The Ritual Process. Structure and Anti-Structure*. Cornell University Press, Ithaca.

VAN GENNEP, Arnold (1960): *The Rites of Passage*. University of Chicago Press, Chicago.

RELIGIOUS COMMUNITY, *RITE DE PASSAGE* AND ROUTINIZATION

Summary

The author discusses anthropological and religious postulations of the rites of passage, routinization of charismatic religiousness, so-called shamanistic or priestlike relation towards the sacred and the religion as a means of defining socially establishable structures and values based on his research of Neo Catechumen(al) Way, a religious movement established in 1964 in Spain. The paper shows that the Neo Catechumen(al) Way can be interpreted as a rite of passage lasting several years, whose aim is to establish a new, sacral identity of its followers. The main means of this re-identification is ritual life in whose basis there are many smaller rites of passage. The process of routinization, that is, of structuring and formalizing the charismatic religiousness, has not skipped this religious phenomena, which is also illustrated as a means of social subsistence

Keywords: anthropology of religion / routinization / rite de passage